

IEA rahvusvaheline kodanikuhariduse uuring (ICCS) 2022

Eesti põhitulemused

Kristi Vinter-Nemvalts

Meril Ümarik

Maarja Tinn

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

TALLINNA ÜLIKOOL

NOORTE HÄÄL DEMOKRAATIA KRIISIS: KODANIKU HARIDUSE VÄLJAKUTSED

IEA 2022. aasta rahvusvahelise kodaniku hariduse
uuringu (ICCS 2022) Eesti tulemused

Uuringu Eesti-poolne koordinaator ja aruande
toimetaja: **Meril Ümarik**

Aruande kaastoimetaja: **Maarja Tinn**

Autorid:

Tallinna Ülikool: **Meril Ümarik, Maarja Tinn,
Tõnu Idnurm, Hanna-Liis Kaarlõp, Tanja Dibou,
Karolin Mäe, Imbi Henno, Triin Lauri**
Estonian Business School: **Kaire Põder**

Keeletoimetaja: **Merike Koppel** (Discripta OÜ)

Kujundaja: **Piret Räni**

ICCS 2022 UURINGU TAUST JA LÄBIVIIMINE

- Eesti on osalenud CIVED (1999), ICCS 2009, ICCS 2016 ja ICCS 2022 uuringutes
- ICCS 2022 uued fookusteemad: maailmakodanikuharidus, säästev areng, migratsioon, digivahendite kaudu vahendatud ühiskondlik osalus
- ICCS 2022: 24 osalejat
- Osales 254 Eesti kooli, 3961 õpilast, 1721 õpetajat ja 135 koolijuhti (põhiuuring ja tugiuuring)
- Uurimisvahendid õpilastel: test, õpilase küsimustik, Euroopa küsimustik
- Uurimisvahendid õpetajatel ja koolijuhil: küsimustik

ÕPILASTE ÜHISKONNAALASED TEADMISED

- Ühiskonnaalaseid teadmisi mõõdetakse õpilaste testiga
- Testi erinevates versioonides 141 küsimust, mis hõlmasid:
 - nelja sisudomeeni (ühiskonna institutsioonid, demokraatia printsiibid, ühiskondlik osalus, kodanikuroll ja -identiteet)
 - kahte kognitiivset domeeni (teadmised ja argumenteerimine ning teadmiste rakendamine)
- 30% küsimustest testis ühiskonnaalaseid teadmisi; 70% küsimustest tõlgendamist, argumenteerimist, teadmiste rakendamist
- ICCS uuringus on testipunktide põhjal moodustatud saavutustasemed (A-D tase)

ÕPILASTE ÜHISKONNAALASED TEADMISED

Tabel 3.6. Õpilaste ühiskonnaalaste teadmiste koondskoor

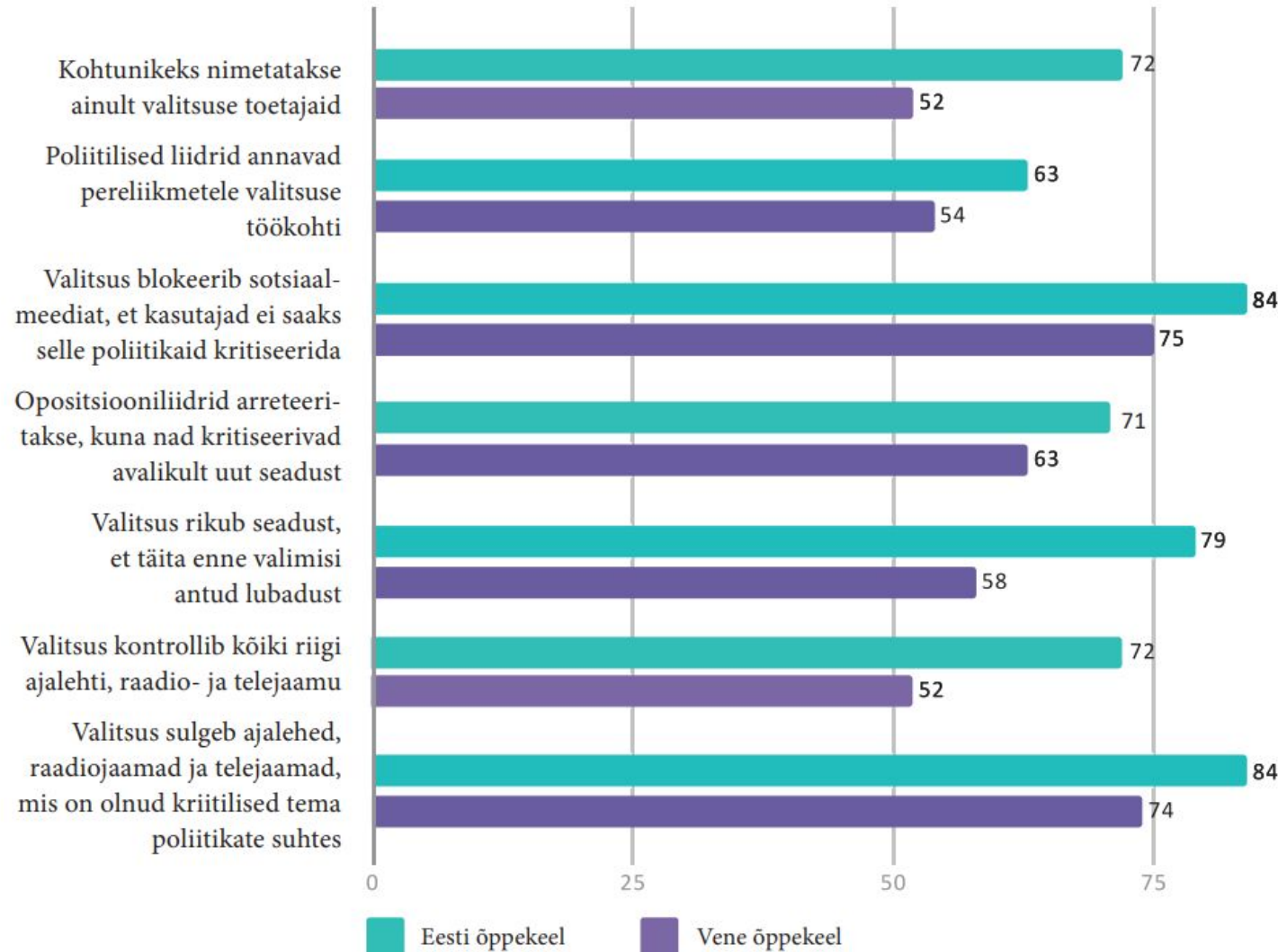
Riik	Klass	Keskmine vanus	Teadmised					Keskmine koondskoor (SE)	Inimarengu indeks
			250	350	450	550	650		
Taipei (Hiina)	8	14.2						583 (2.3) ▲	0.93
Rootsi	8	14.8						565 (3.5) ▲	0.95
Poola	8	14.4						554 (2.5) ▲	0.88
Eesti	8	15.0						545 (5.5) ▲	0.89
Horvaatia	8	14.7						531 (2.6) ▲	0.86
Norra	9	14.9						529 (2.8) ▲	0.96
Itaalia	8	13.8						523 (3.6) ▲	0.90
Hispaania	8	14.0						510 (3.3)	0.91
Leedu	8	14.8						509 (4.0)	0.88
Holland	8	14.1						508 (4.1)	0.94
Prantsusmaa	8	13.9						508 (3.3)	0.90
Sloveenia	8	13.9						504 (2.3)	0.92
Slovakkia	8	14.3						501 (3.3) ▼	0.85
Läti	8	14.8						490 (2.8) ▼	0.86
Malta	8	13.6						490 (7.4) ▼	0.92
Rumeenia	8	15.0						470 (9.1) ▼	0.82
Serbia	8	14.6						464 (3.4) ▼	0.80
Küpros	8	13.9						459 (2.5) ▼	0.90
Bulgaaria	8	14.8						456 (4.6) ▼	0.80
Colombia	8	14.1						452 (3.8) ▼	0.75
ICCS 2022 Keskmine		14.4	Alla D	D	C	B	A	508 (0.9)	
Teadmiste tase									
Riigid, mis ei vasta valimi osalemise nõuetele									
Brasiilia	8	14.1						457 (3.3)	0.75
Taani	8	14.8						556 (3.5)	0.95

Statistiliselt oluliselt kõrgem ICCS 2022 keskmisest ▲
Statistiliselt oluliselt madalam ICCS 2022 keskmisest ▼

- Eesti õpilased on säilitanud ICCS 2016 taseme (punktisumma), enamus riikides õpilaste teadmiste tase langenud
- 43% Eesti õpilasi A-tasemel
- Vene õppekeeleaga koolide õpilaste tase 46 punkti madalam kui eesti õppekeeleaga õpilastel (positiivne, et vahe vähenenud)
- Tüdrukute teadmiste tase kõrgem kui poistel (vahe 23 punkti)

ÕPILASTE HOIAKUD DEMOKRAATIA SUHTES

- Õpilased peavad kõige suuremaks ohuks demokraatiale **meediavabaduse piiramist**
- **Poisid** peavad jõulisemat sekkumist demokraatia toimimisse **vähem ohtlikuks**
- **Kõrgema ühiskonnaalaste teadmiste tasemega** õpilased tajuvad demokraatiale ohtlikke olukordi teravamalt
- Eesti õpilaste arvates võib valitsus **hädaolukorras** kodanikuvabadusi piirata
- **Eesti õppekeelega kooli õpilased** tajuvad ohtusid demokraatiale tunduvalt **teravamalt** kui vene õppekeelega kooli noored

Nende eesti ja vene õppekeelega kooli õpilaste %, kes pidasid nimetatud olukordi demokraatiale „väga halvaks“ või „üsna halvaks“

ÕPILASTE HOIAKUD DEMOKRAATIA SUHTES - USALDUS

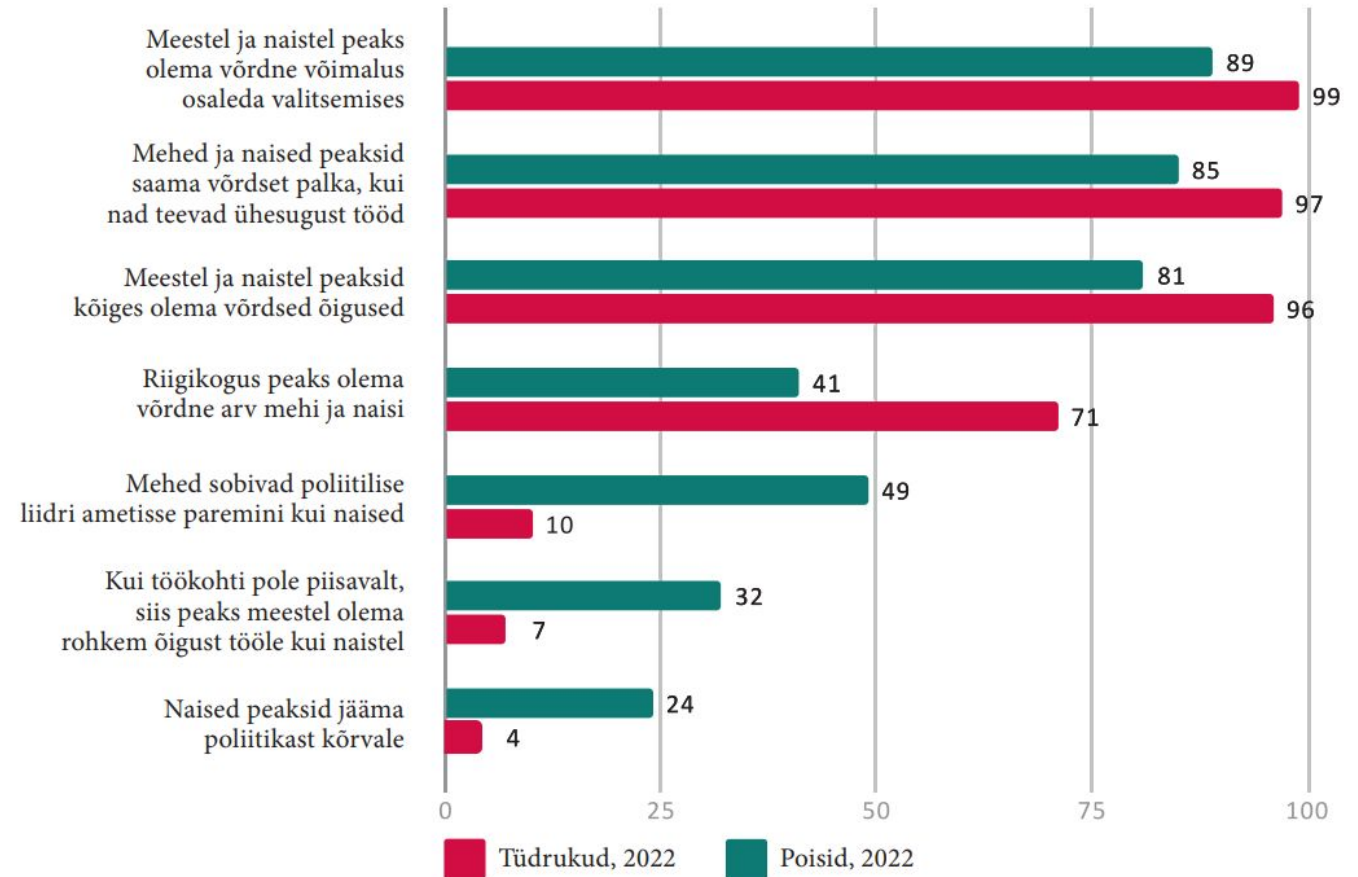
- Eesti õpilased usaldavad kõige enam
 - teadlasi (80%)**
 - Eesti kaitseväge (76%)**
 - politseid (73%)**
- Ja kõige vähem
 - sotsiaalmeediat (28%)
 - erakondi (33%)
 - inimesi üldiselt (33%)**
- Kõrgema ühiskonnaalaste teadmiste tasemega õpilaste usaldus **riigiinstitutsioonide** osas on suurem
- Õpilased pigem usaldavad **õpetajaid ja kooli**
- Kesmisest kõrgem on usaldus ka **EL institutsioonide** vastu

	<i>Poisid</i>	<i>Tüdrukud</i>	<i>Vene õppekeel</i>	<i>Eesti õppekeel</i>
Eesti valitsus	75%	67%	67%	72%
Sinu linna-/vallavalitsus	72%	64%	64%	70%
Kohtud	76%	71%	65%	76%
Politsei	73%	72%	70%	74%
Erakonnad	39%	28%	43%	30%
Riigikogu	63%	49%	64%	55%
Traditsiooniline meedia	45%	43%	28%	49%
Sotsiaalmeedia	28%	28%	31%	27%
Eesti kaitseväge	76%	74%	60%	80%
Teadlased	79%	81%	76%	81%
Sinu õpetajad	63%	56%	60%	60%
Koolid üldiselt	58%	53%	54%	56%
Ühinenud Rahvaste Organisatsioon	57%	52%	59%	53%
Inimesed üldiselt	39%	25%	37%	31%
Euroopa Komisjon	70%	62%	61%	67%
Europarlament	72%	65%	64%	70%

Õpilaste hinnangud erinevate institutsioonide usaldusväärsusele, nende õpilaste %, kes usaldasid mainitud institutsiooni „täiesti“ või „üsna palju“

ÕPILASTE HOIAKUD VÕRDÕIGUSLIKKUSE SUHTES

- Suurim toetus võrdlusriikidest **Rootsis**, madalaim **Lätis**
- Positiivne seos **kõrgema teadmiste taseme** ja positiivsema suhtumise vahel
- **Soopõhiselt** suured erinevused Balti riikide lõikes
- Eesti poiste suhtumise näitaja on **allapoole ICCS keskmist**
- Balti riikide õpilaste **madalam teadmiste tase ja mittetoetav suhtumine** võrdsuse teemadesse on omavahel **tugevalt seotud**
 - Tüdrukute hoiakud on igas küsimuses liikunud toetavamas suunas, **poiste hoiakud on teinud hüppe negatiivses suunas**

Toetus naiste ja meeste võrdsetele võimalustele, nende õpilaste osakaal (%), kes olid väitega „täiesti nõus“ või „nõus“

KODANIKUOSALUS

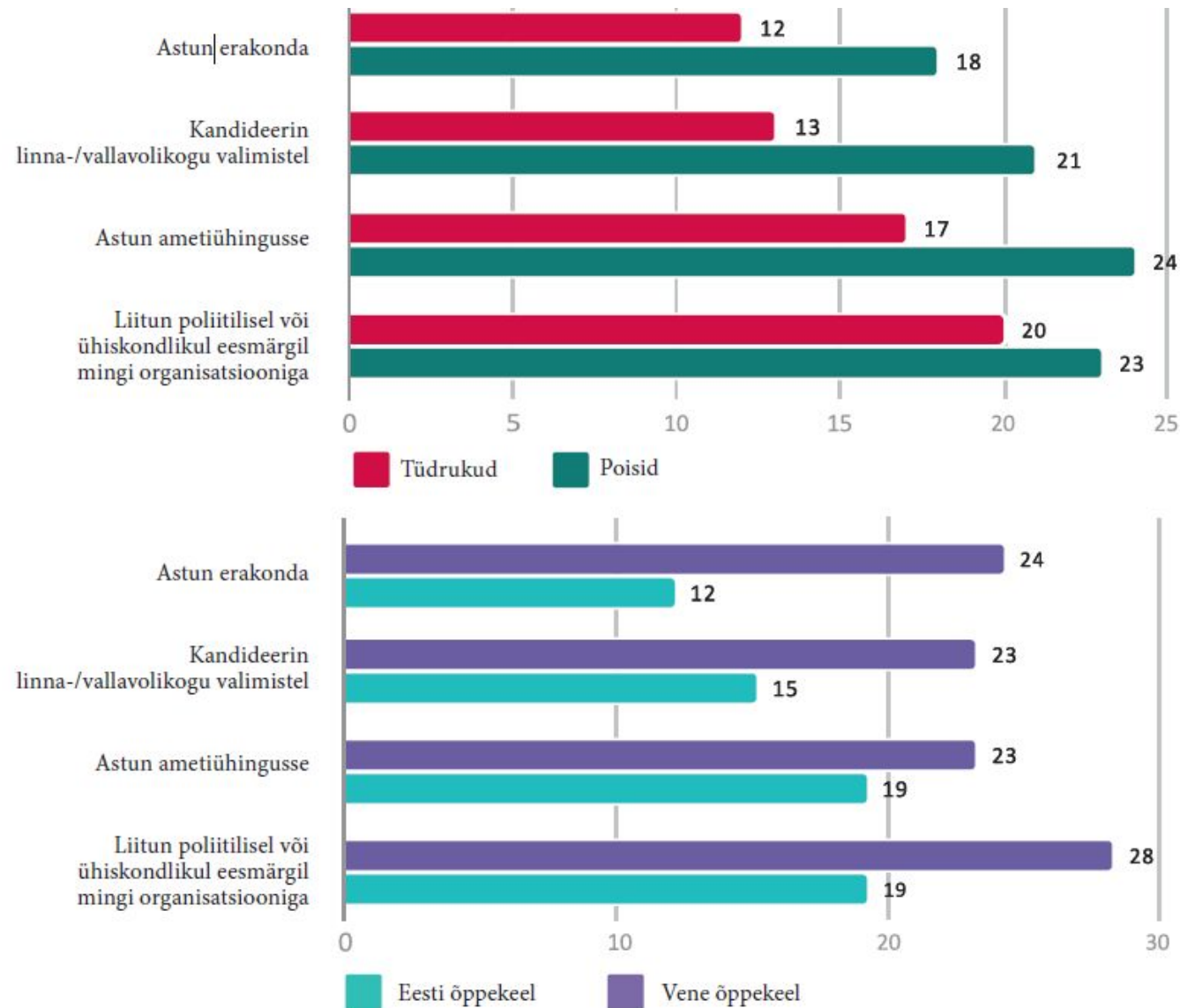
- Eesti noorte **kodanikuosaluse näitajad** on ICCS riikide **keskmisest madalamad**.
- Eesti ja teiste riikide noorte huvi poliitiliste ja ühiskondlike teemade vastu on tagasihoidlik (33% Eesti ja 31% ICCS 2022 riikide noortest huvitub).
- Eesti noorte **interneti ja sotsiaalmeedia vahendatud osalusaktiivsus on võrreldes 2016. aastaga langenud** ja jääb ICCS keskmisest madalamaks. Madalamal tasemel ühiskonnaalaste teadmistega õpilased kasutavad sotsiaalmeediat poliitiliselt aktiivne olemiseks rohkem, samuti vene õppekeelega koolide noored.
- Poisid ja vene õppekeele koolide õpilased on enda hinnangul tulevikus eeldatavalt poliitiliselt aktiivsemad.
- **Langenud on ka oodatav valimisaktiivsus:** 65% õpilastest kavatseb tulevikus hääletada riigikogu valimistel ja kohalikel valimistel (ICCS 2016. aasta uuringus vastavalt 77% ja 80%).

INTERNETI JA SOTSIAALMEEDIA KASUTAMINE POL. AKTIIVSUSEKS

Joonis 5.4. Interneti ja sotsiaalmeedia kasutamine poliitiliseks aktiivsuseks õppekeelee järgi (nende õpilaste osakaal (%), kes vastasid, et teevad seda „iga nädal“)

EELDATAV POLIITILINE OSALUS TULEVIKUS

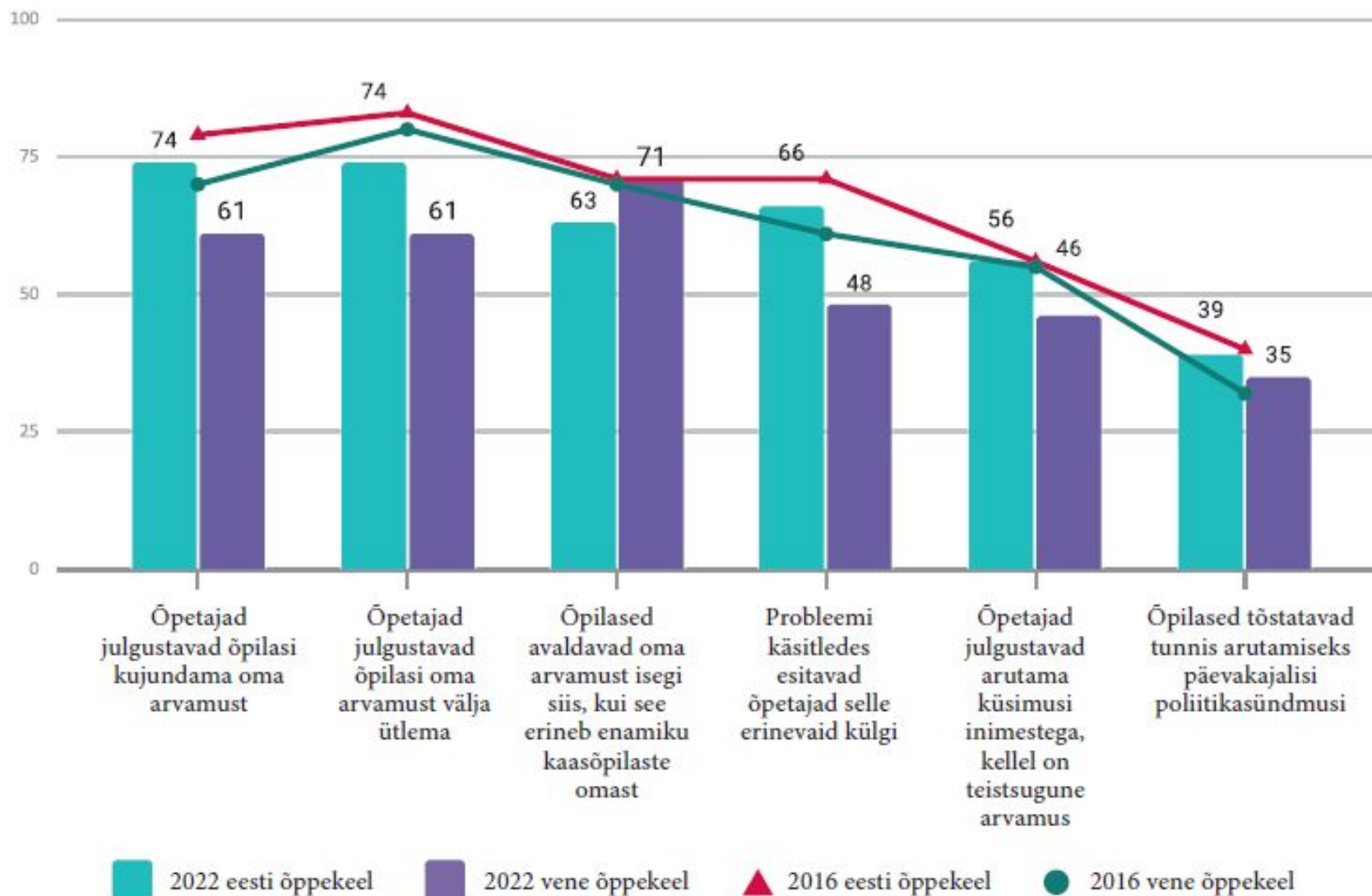

Joonis 5.6. ja 5.7. Eeldatav poliitiline osalus soo ja õppekeele järgi (nende õpilaste osakaal (%), kes vastasid „ma teen seda kindlasti“ või „tõenäoliselt ma teen seda“)

ÕPILASTE TAJUTUD KOOLIKESKKOND

- Eesti õpilased hindavad koolikeskkonda ja suhteid õpetajatega heaks. Samas **vaid 69% usub, et õpetajaid huvitab nende heaolu**. Vene õppekeelega koolide õpilased hindavad suhteid oluliselt kehvemaks.
- Suhteid koolikaaslastega hinnatakse pigem positiivseks, kuid **viiendik õpilastest tunneb hirmu koolikiusu ees** (17% eesti õppekeelega ja 27% vene õppekeelega koolide õpilastest).
- **Enamik (80%) Eesti õpilastest usub, et õpilaste osalemine kooli otsustusprotsessides muudab kooli paremaks**, kuid 54% õpilastest tajub, et õpilased saavad mõjutada kooli puudutavaid otsuseid.
- Eesti noorte **koolisisene osalusaktiivsus** (nt osalemine õpilasesinduse valimistel ja kandideerimine õpilasesindusse) on **langustrendis** ning ICCS uuringus osalenud riikide keskmisest vähesem.

ÕPILASTE TAJUTUD KOOLIKESKKOND: AVATUD KLASSIKLIIMA

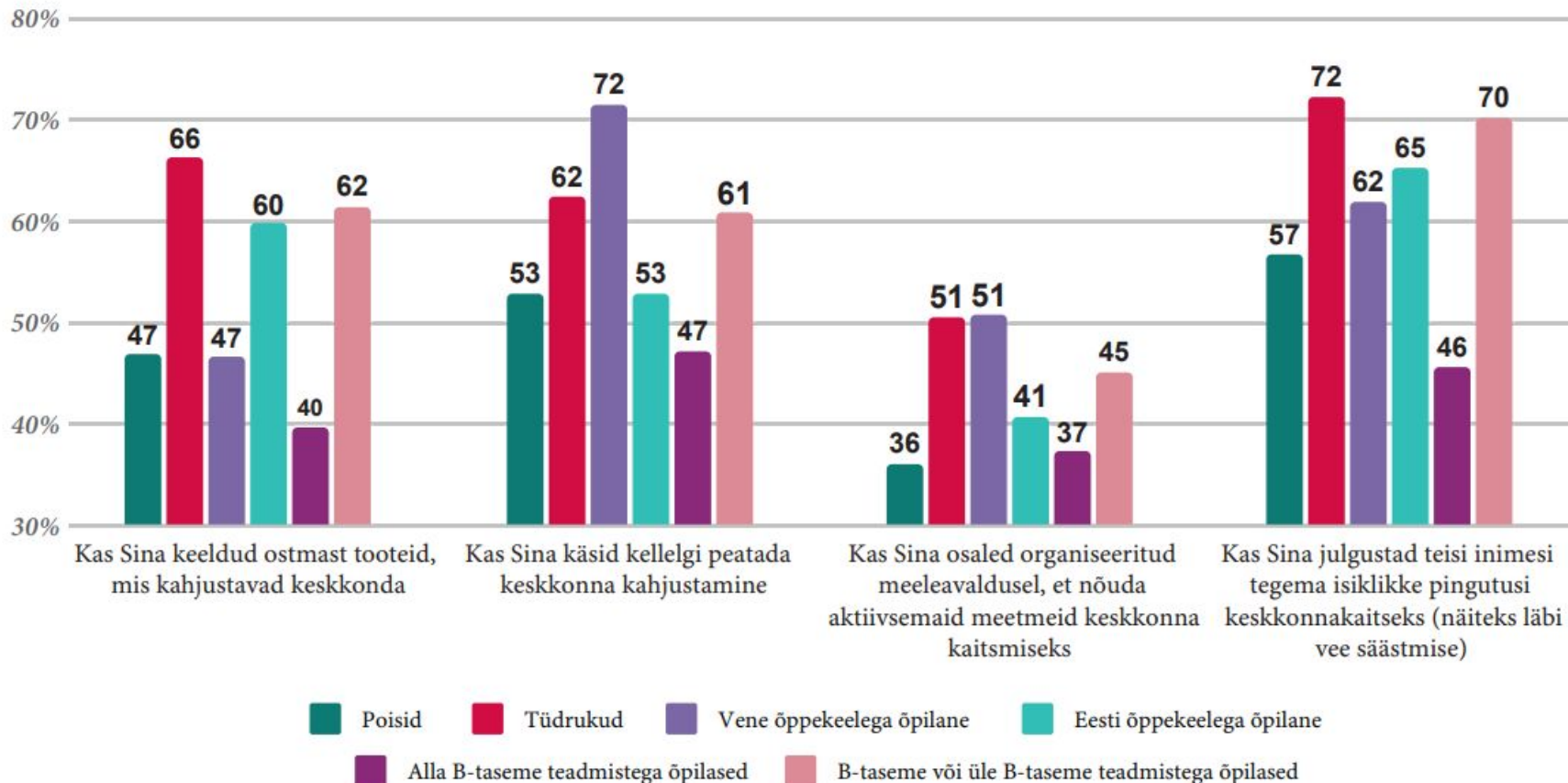

Joonis 6.3. Avatud klassikliima eesti ja vene õppekeelega koolides (nende õpilaste osakaal (%), kelle arvates leiavad loetletud olukorrad aset „sageli“ või „mõnikord“)

JÄTKUSUUTLIKU ARENGUGA SEOTUD TEADLIKKUS JA HOIAKUD

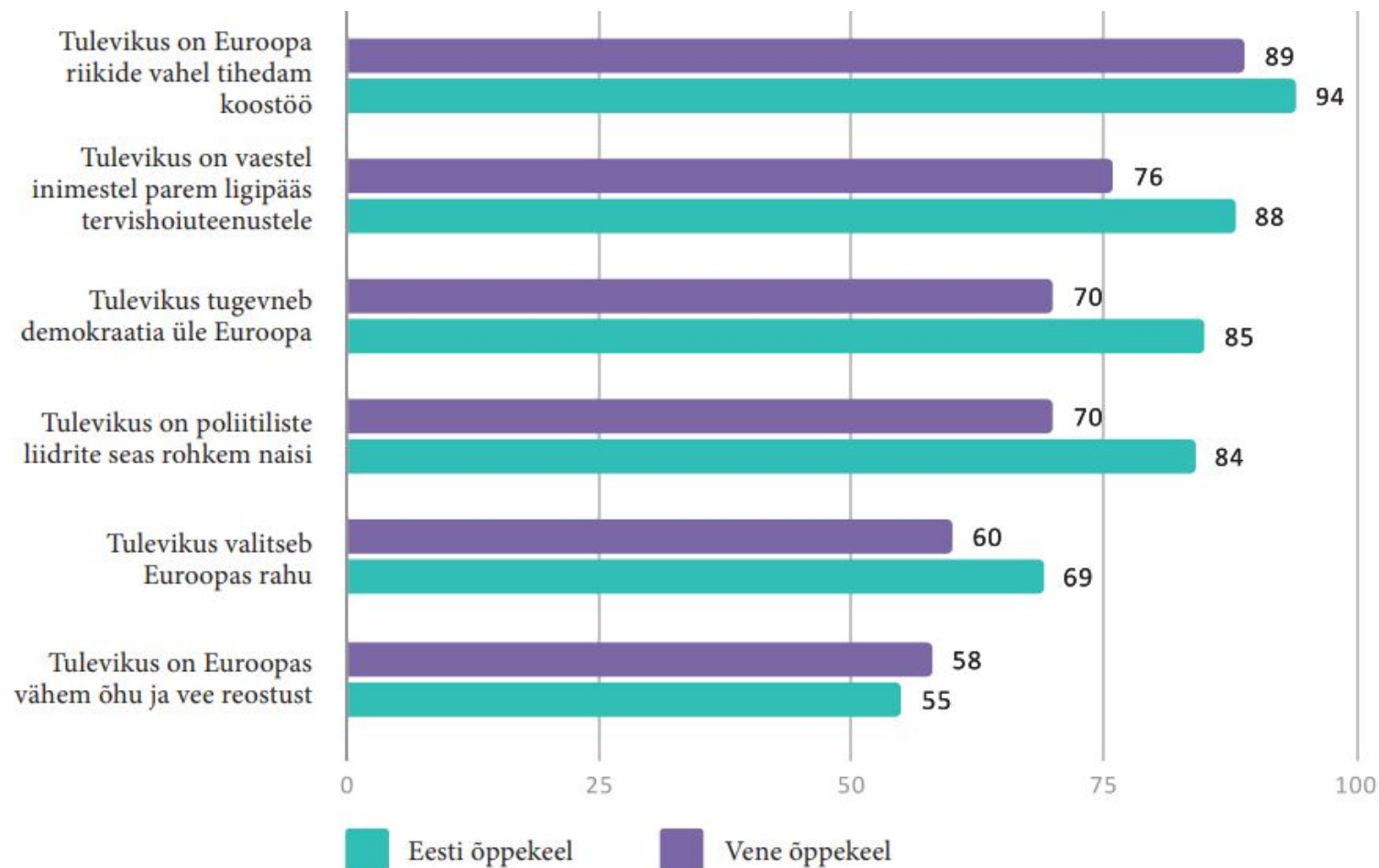
- Noorte keskkonnateadlikkus ning mure keskkonna ja globaalprobleemide pärast on **kasvanud**
- Euroopa riikide võrdluses on keskkonnateadlikkus seoses **kliimamuutustega** enim paranenud **Itaalia** (31%) ja **Eesti** (21%) noorte seas
- **Tuleviku pärast muretsevad rohkem**
 - Tüdrukud
 - Eesti õppekeelega koolide õpilased
 - Kõrgema ühiskonnaalaste teadmiste tasemega õpilased

Kindlasti või üsna tõenäoliselt keskkonnakaitselistes tegevustes osalevate Eesti õpilaste %

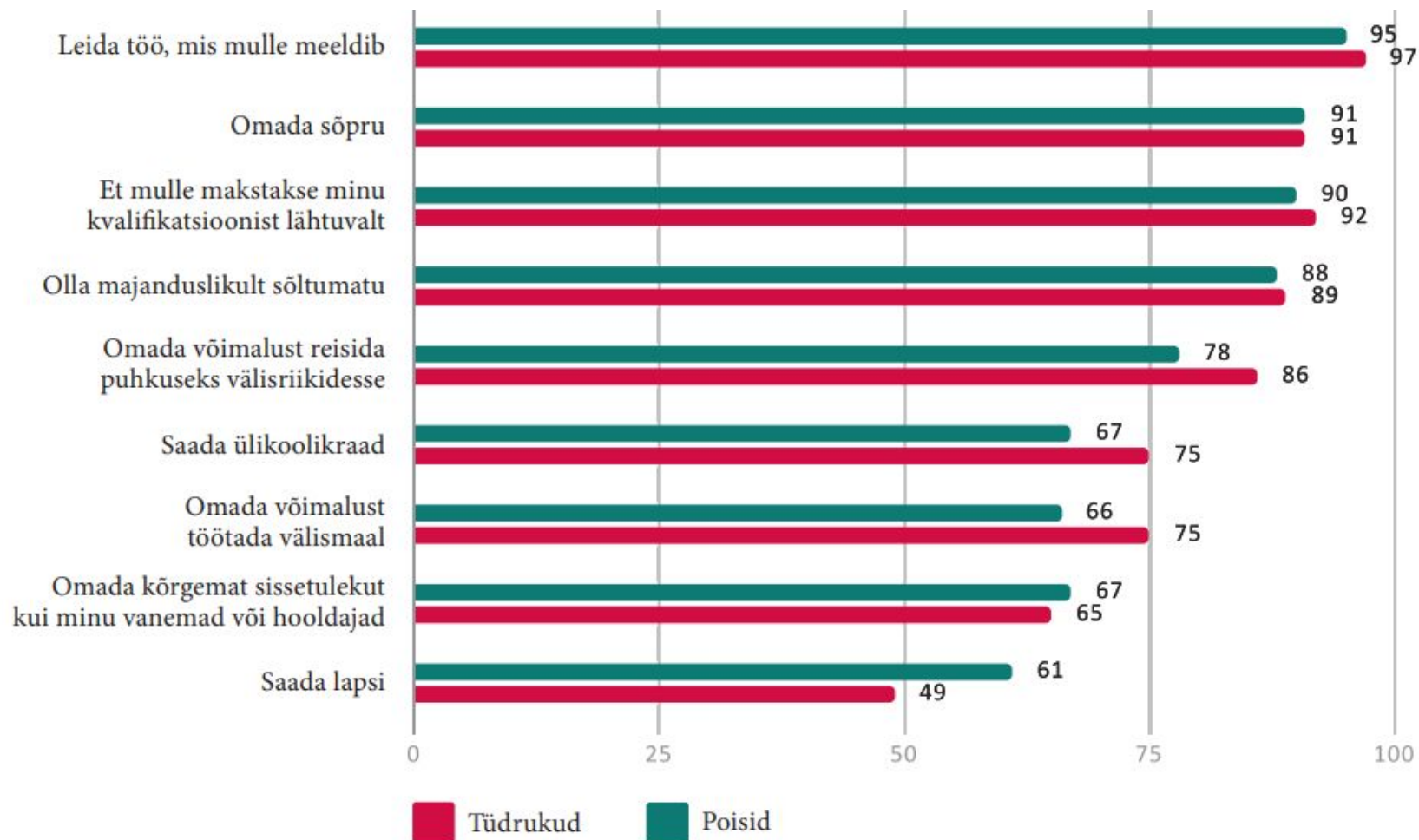
TULEVIK NOORTE PILGU LÄBI - EUROOPA LIIT

- Euroopa tulevikku nähakse **keskmisest positiivsemates** toonides

Õpilaste positiivsed ootused Euroopa tuleviku suhtes õppekeele järgi (nende õpilaste osakaal (%), kes vastasid „väga tõenäoline“ või „tõenäoline“)

TULEVIK NOORTE PILGU LÄBI - ISIKLIK TULEVIK

- **Rohkem väärtustatakse**

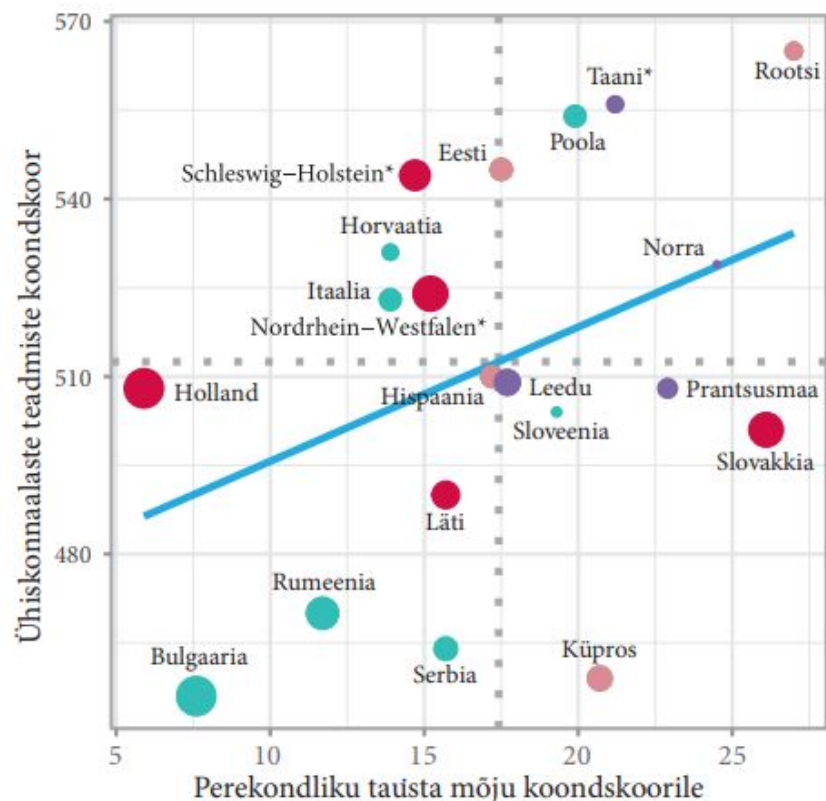
- Huvitav töö
- Majanduslik sõltumatus

- **Vähem väärtustatakse**

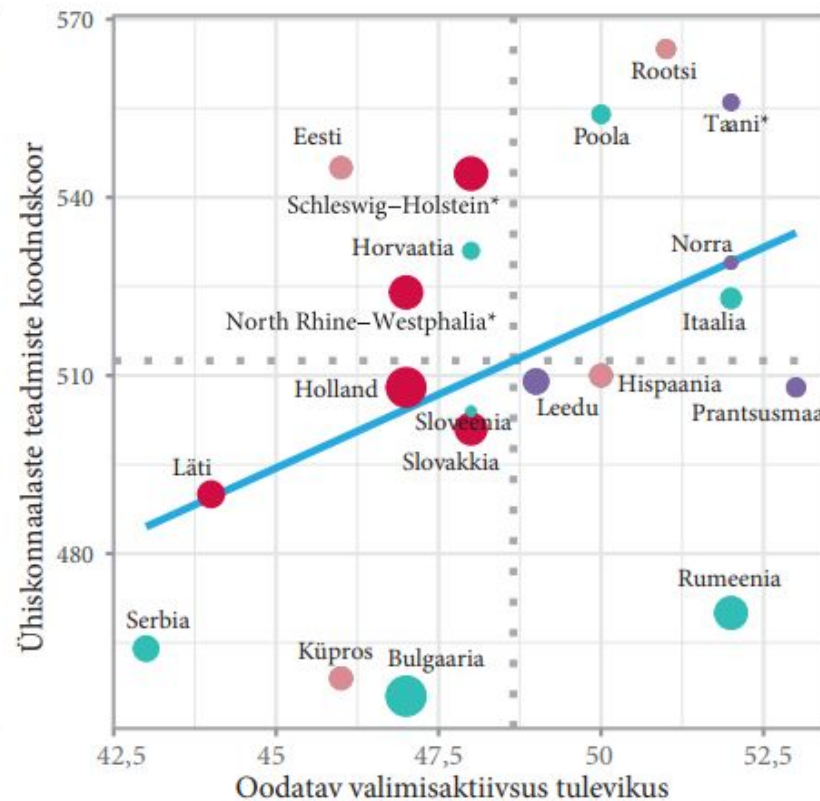
- Kõrghariduse omamine
- Laste saamine

PEREKONDLIKU TAUSTA MÕJU ÕPILASTE TEADMISTE TASEMELE JA OODATAVALE VALIMISAKTIIVSUSELE

- Perekondliku tausta mõju (sh vanemate haridustaust ja ametikoht, kultuuriline kapital) suurus teadmistele on Eesti puhul **veidi üle ICCS keskmise**
 - Eesti näitaja 17,5, keskmine 16,5
- Eesti õpilased on kõrgeist teadmiste tasemest hoolimata **vähese oodatava valimisaktiivsusega**

*Riigid või liidumaad, mis jäid usaldusväärsest valimist välja

*riigid või liidumaad, mis ei jõudnud usaldusväärse valimini

Koolidevaheline erinevus: ● 10 ● 20 ● 30 ● 40 ● 50

Röõpmelisuse tüüp: ● 1 ● 2 ● 3 ● 4

IEA 2022. aasta rahvusvahelise kodanikuhariduse uuringu (ICCS 2022) Eesti tulemused

meril.umarik@tlu.ee
maarja.tinn@tlu.ee